

*KÖŞEBAŞI TOPLUMU: Bir İtalyan Kenar Mahallesinin Sosyal Yapısı

William Foote WHYTE

Çev. Banu KARAHAN

(Gâzî Üni. Eğitim Fakültesi, Araştırma Görevlisi)

Bu çalışma "Cornerville" üzerine yapılan üç buçuk yıllık bir araştırmanın ürünüdür. Çalışmanın amacı, Cornerville'deki hayatı daha yakından tanımaktır. Bu yüzden, öncelikle kendimi topluluğun bir üyesi olarak kabul ettirmem gerekiyordu. Böylece rahatlıkla gözlemde bulunabileceğim bir konuma salıp olacaktım. Cornerville'deki hayatıma, İtalyan bir ailenin yanında, bir oda tutarak başladım. Ailede anne ve baba İngilizce bilmedikleri için, İtalyanca öğrenmem gerekti. Onlarla yaptığım sohbetlerin Lingofon ile geliştirdiğim pratiğim sayesinde yaşlı nesille oldukça rahat konuşabilirdim. Hayatlarını İngilizce ile sürdüren ikinci nesille konuşabilmek için İtalyanca gerekli değildi ama, Cornerville insanlarıyla daha yakın ve candan bir ilişki kurmak açısından İtalyancayı öğrenmede gösterdiğim gayret önemliydi. Bir İtalyan aile ile kalıyor olmam, aile hayatı hakkında daha yakından bilgi edinmeme, ayrıca toplulukla daha rahat ilişki kurmama yardımcı oldu. Yanında kaldığım aile sayesinde, eyalet senatörü George Ravello'nun sekreterinin kuzeni ile tanıştım. Kuzeni vasıtasıyla sekreteri onun vasıtasıyla da Ravello'yu tanıdım. Böylece, senatör, Kongre çalışmalarını sürdürürken, ben de bir politikacının bürosunda bulunma fırsatını yakalamış oldum. Bu kampanya sırasında, Corleerville'den hiçbir ters tepki gelmediği için diğer yerel gruplarla ilişkiyi koparmadan çalışmam mümkün oldu. Organizasyon için hiçbir önem taşımayan, ancak bana, etrafta bir yığın iş yapılırken oralarda dolaşmama yarayacak çeşitli işler yaptım. Bu sayede, politika hakkında bir çok malzeme edindim.

Nortonlar adıyla tanınan "köşebaşı çocukları"yla ilk temasım, Norton Caddesi Yerleşim Evi aracılığıyla oldu. Bu yerleşim evi ile olan yakın ilişkimin, başka bir sürü insana yaklaşmamı engelliyeceğini; farketmiş bir sırada hem yerleşim ile ilişkili, hem de dışarda çok iyi bir pozisyona sahip olan köşebaşı çocukları ile karşılaşmam iyi bir tesadüf oldu. Nortonlar yoluyla İtalyan Topluluğu kulübünün kolej (fakülte-akademi) mezunları ile tanıştım.

* Whyte, William Foote. 1963. "Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum." *Social Research: IA Case Approach*, ed., Matilde White Riley. N.Y.: Harcourt, Brace and World (44-57).

İtalyan aile ile 18 ay oturduktan sonra evlendim ve karımla beraber Shelby caddesinde bir daireye taşındık. Bu bana yeni ilişkilerin kapısını açtı. Bir akşam, İtalyan ailenin oğluyula bir bölge polis teğmeninin onuruna verilen bir yemeğe gittim. Barada farklı üç grup insan vardı: Polisler, politikacılar ve yeraltı dünyasının insanları. Arkadaşım beni o bölgenin başlıca "baba"sı olan Tony Cataldo ile tanıştırdı. Tony beni daha önce görmüştü. Daha sonra eşimle birlikte beni yemeğe çağırdı. Bandan sonra bir çok akşamı Catoldo'larda geçirdik ve ailenin diğer üyelerini de tanıma fırsatı buldum. Yeraltı dünyasının belirli bir grup üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla, Cornerville Sosyal ve Atletizm Klubüne üye oldum. Klüp, Shelby caddesinde olduğundan, üye olmam gayet normal karşılandı.

Çeşitli gruplardan insanlarla tanışmış olmam yeterli değildi. Bana lâzım olan bilgiyi edinmem için, onlarla yakın sosyal ilişkiler kurmam, ayrıca bu ilişkilerin çeşitli sosyal problemleri de içermesi gerekiyordu. Cornerville'de yasa dışı işler yaygın olduğundan, her yeni gelene şüphe ile bakılıyordu. Bu yüzden "o adam" olarak kabul edilemezdim. Niçin burada bulunduğuma dair iyi bir sebep bulmam lâzımdı. İtalyan göçünden itibaren Cornerville tarihini incelediğimi söyleyerek işe başladım. Ama bu hikayeyi en fazla bir kaç kez kullanmak durumunda kaldım. Karşılaştığım her grupta, sözü dinlenen ve üyelerin işlerini düzenleyen bir kişinin olduğunu keşfettim. Onun desteği olmazsa gruptan ihraç edilir, ancak onun desteğiyle kabul edilirdim. Bu kişi bana kefil olduğundan, ilgilendiğim konularda onunla samimi konuşmalar yaptım. Arkadaşları, benim hakkımda ona soru sorduklarında hakkımda onlardan çok daha fazla şey bildiği için onları ikna etmek ona düşüyordu. Cornerville'de yaşadığım sürede bir takım insanlar gelip çalışmam hakkında daha net ve detaylı bilgi edinmek istediler, bu ise, ilgilendiğim konuları gözlemlemek ve tartışmalara yardımcı olmak açısından oldukça faydalıydı.

Bir gruba kabul edildiğimde artık ne yaptığımı açıklamam gerekmiyordu. Kabul edilmek "iyi adam" olduğum ve yaptığım herşeyin de iyi olduğu anlamına geliyordu. Genel olarak, Cornerville'deki eski İtalyan adetleri hakkında bir yazı yazdığım anlaşılıştı ve artık seyrek olarak "kitabım nasıl gidiyor" sorusuyla karşılaşıyordum. Her defasında, oldukça ilerleme kaydettiğimi, ama daha öğrenecek çok şey olduğunu söylüyordum. Bana soru sorulduğunda istenilenden çok daha fazlasını anlatmaya hazır olduğum izlenimini vermeye çalışmama rağmen, fazla cevap gerekmiyordu.

Herhangi bir grupla ilişkimin ilk haftasında fazla bilgi toplayamıyordum. Onlarla beraberliğim her ne kadar sorgulanmıyorsa da, bana iyice alışınca kadar kendilerini yanımda rahat hissetmiyorlardı. Bu nedenle, onların çeşitli işlerine katılarak veya etrafta onlarla dolaşarak uzun zaman geçiriyordum. Birlikte Bowling, basketbol, kağıt oynadım ve yedim, içtim, gezdim, bütün banlar, hava durumu dışında da onlarla konuşacak konularının olmasını sağladı. Sosyal engelleri kaldırdı ve grubun samimi yaşantısına girmemi kolaylaştırdı.

Amacım, birlikte olduğum insanlarla arkadaş olmaktı. Bunun için topluluk içinde bir arkadaşın davrandığı gibi davranmaya çalıştım. Arkadaşlarım bana işimde yardımcı oldular, ben de onlara bir arkadaş olarak elimden geldiği kadar yardım ettim. Sosyal du-

rumum sebebiyle onlardan yardım talep etmeyi daha önemli saydım. Grubun davranışlarını etkilemekten kaçınmayı ilke edindim.

Bu insanların normal şartlar altında nasıl davrandığını incelemek istiyordum. Onları başka davranışlara yönlentmeyi düşünmedim. Ama bu kuralı çeşitli kereler çiğnemek zorunda kaldım. Atletizm Klübünde ve Cornerville Society'deki politik çalışmalar sırasında bunu özellikle yaptım, fakat genelde kurala sadık kaldım. Grup için benim varlığım durumu değiştiriyordu elbette. Bu değişikliği asgariye indirmeye çalıştım, çünkü böylece faaliyetlerini incelemek çok daha kolay olacaktı. Herşeyden önce ahlâki öğütler vermekten kaçındım. Buradaki insanlara doğru davranmadıklarını veya nasıl davranmaları gerektiğini söylemedim. Cornerville hayatını öğrenmek için ordaydım, yoksa bir yarguya varmak için değil.

Cornerville hayatıyla ilgili genellemelerle ilgilenmedim-çünkü herhangi derinlemesine bir mantıksal genellenenin bile, sosyal ilişkiler hakkında detaylı bir bilgiye dayanmadığına inanıyorum. Bu nedenle, insanların kendi grupları içerisindeki ilişkileri üzerinde yoğunlaştım-sadece "önemli görünen olaylarla" ilgilenmedim. Çünkü başlangıçta ilk aklıma gelenin dışında neyin daha önemli olduğu hakkında karar verecek bir bilgiye sahip değildim. Ben ordayken, insanlar arasında geçen her şeye kulak kesilip dikkat ettim. Sık sık ta ne olduğunu bana anlatmalarını istedim. Mülakatlarımın çoğu, grup faaliyetlerine katıldığım sırada yapılmış gayri resmi mülakatlardır. Bana anlattıklarının, neler olup bittiğini açıklamada yardımcı olduğunu ve gözlemlerimin de, onların bana anlattıklarını açıklamada yardımcı olduğunu anladım. Böylece aynı anda hem gözlemek, hem de mülakat yapmak faydalı oldu. Grubun ve bireyin geçmişiyile ilgili bilgi edinmek ve yalnızken özel olarak tartışabileceğimiz konular için, oradakileri evime ayrı ayrı davet edip konuştum. Nortonlar ve İtalyan topluluğu klübü hakkında bilgiyi bu yolla topladım.

Sosyolog için gecekondü veya kenar mahalle bölgesini bir "sosyal organizasyon bozukluğu" olarak almak ve Cornerville gibi bir bölgenin kendine has, kompleks ve iyi kurulmuş bir düzeni olduğunu görmezden gelmek, alışılmış bir bakış açısidir. Oysa her bir grupta, bireyleri birbirine bağlayan hiyerarşik bir yapı bulunduğunu ve grupların da birbirine hiyerarşik bir şekilde bağlı olduğunu gördüm. Grup, politik bir güç olarak resmiyete döküldüğünde bu açıkça gözlemlenebilir. Grup üyelerinin nisbî yerlerini tesbit edebilmek için bir işin ayarlanması sırasındaki duruma özellikle dikkat ettim. Grup veya üyelerinden bazıları bir işe giriştiklerinde, işi kimin önerdiğini, işe başlamadan önce kimin onayının gerektiğini öğrenmek istedim. Bu tip incelemeler, Atletizm klüp ve Cornerville Society ve Nortonlarla ilgili hilayelerde ve "cete birey" başlıklı sonuç kısmında anlatılan hiyerarşik organizasyon tablolarını çizmemde yardımcı oldu.

Cornerville Society ve Atletizm Klüp ile ilgili çalışmalar bazı özel sorunlar çıkarırdı. Bir zamanlar elliye yakın üyesi olduğundan, insanların kendilerini doğal olarak sınıflandırdıkları gruplamalar yoluyla klübü incelemem gerekiyordu. Her öğleden sonra veya akşam üstü klübe gittiğimde, hangi üyelerin gruplaşıp kağıt oynadığına, radyo dinlediğine ve konuştuğuna dikkat ettim. Üyeler doyaşırken tüm hareketleri aklımda tutamazdım, ancak oturdukları zaman, mevcudu sayıp her birinin diğerlerine göre oturdukları yeri ak-

lima nakşederdim. Eve gittiğimde, üyelerin konum haritasını çizer, kimin kimle oturduğunu işaretlerdim. Bu çizimler iki klik arasındaki ana ayrımı ve her bir klikteki küçük ayrıntıları belirgin bir şekilde göstermektedir.

Açıklanan olaylar, Cornerville Society ve Atletizm klubün en önemli üyelerinin pozisyonlarını tanımlamada kanıt teşkil edecektir. Daha az önemli üyelerin nisbi pozisyonları, baştaki adamlardan biri olmadığında insiyatifi ele alan adamlar gözlemlenerek elde edilmiştir. Daha az önemli üyelerin pozisyonlarını saptamak için gereken özellikler bu kitabın kapsamına giremeyecek kadar detaylıdır.

İlişkiler ve konumlarla ilgili gözlemlerimin, eğer kesin bir kayıt tutmasaydım, bana hiç bir faydası dokunmazdı. Politik gezilere ve kampanya toplantılarına katıldığım zamanlar, o mekânda not tutmam mümkün olabiliyordu, ama tüm diğer durumlarda yalnız kalip yazabilinceye kadar hafızama güvenmek zorundaydım. Sohbetlerini kaydettiğim zaman, mümkün olduğu kadar tam kelimeleri kullanarak teybe almaya çalışıyordum, Sık sık ta, tefsir edilemeyecek bir anlam taşıyan terimlerle karşılaştım. Ve böylece harfi harfine kayıtların önemli olduğunu anladım. Bu zamanla kazanılan bir yetenektir. İlk önceleri, çok az cümleyi hatırlayabiliyor ve konuşmanın kalan kısmının genel havasını verebiliyordum; fakat, zamanla, daha çok detayı kaydedebilmeye başladım, böylece yaptığım alıntıların tam anlamıyla söyleneni yansıttığına olan inancım arttı. aynı tecrübeyi, konumlara harita halinde çizerken de yaşadım.

Cornerville Society ve atletizm Klubünün hikayeleri köşebaşı çeteleri için oldukça iyi bir bilgi teşkil etmektedir, fakat bunlar Cornerville'deki grupların ancak küçük bir kesimini oluşturmaktadır. Köşebaşı çeteleri hakkında bir genellemeye varılabilmek için, benim tecrübelerimi tartışan ve köşebaşı çocukları hikâyelerindeki ayrıntılı gözlemlerin benzerini yapmaya çalışan, çeşitli köşebaşı çocukları liderlerinden yardım istedim.

Köşebaşı çocukları, çetenin yapısını, haricen konulan kuralları uygulayarak oluşturuyorlardı, bu kurallar davranışlarında kendiliğinden mevcuttu. Çalışmanın sonuna doğru mülakatçılarım bu konuyu tartıştığımda, kuralların, onların davranışlarına tabii olarak yansıdığını anlattım. Durumu, bir yere kadar değiştirmiştim: Adamlar daha önce hiç tahlil etmedikleri şeyler hakkında benimle konuşuyorlardı. Bu, onların daha aktif bir biçimde davranmalarını sağladığım anlamına gelmez. Benim en önemli mülakatçım Doc bir kez şöyle dedi:

"Baraya geldiğinden beri beni çok yavaşlattın. Bir şey yapacağım zaman, Bill Whyte şimdi benden bunu açıklamamı ister ve nasıl açıklayabilirim diye düşünüyorum. Daha önce bunları içgüdüsel olarak yapıyordum." Mamafih, bu bilinçli tutumun, köşebaşı çetelerinin sistematik bir resmini çizmeme çok faydası oldu...

ÇETE VE BİREY

Köşebaşı çeteleri, üyelerinin uzun zaman boyunca süre gelmiş olan beraberliklerinin alışkanlığı sonunda ortaya çıkmıştır. Çetelerin çekirdeği, üyelerin çocukluklarının ilk yıllarına, yani sosyal ilişkilerin ilk fırsatlarının yaratıldığı yakın yaşama şartlarına kadar dayanır. Okul orijinal yapıyı biraz değiştirmiştir. Ben şahsen sınıf veya okuldaki be-

raberlikden doğan hiçbir köşebaşı çetesine rastlamadım. Çeteler, köşebaşında büyüyor ve çocukluklarından yirmi veya otuzlarına kadar, beraberliklerini önemli oranda koruyor. Bazı ailelerin Cornerville'den taşınmaları nedeniyle bazı gruplar zamanla dağılabiliyor ve kalan üyeler yakın köşebaşı çetelerine iltihak edebiliyorlar, ama genelde bölgeden taşınmak köşebaşı çocuğunu, çeteden uzaklaştırmaya yetmiyor. Herhangi bir akşam, hemen her köşede, arkadaşlarıyla beraber olmak için, şehirin başka yerlerinden veya diğer kenar mahallelerden gelen çocuklara rastlanır. Bir köşebaşı çocuğunun evi bölge içinde de değişebilir ama hemen hepsi asıl köşebaşı çetesine sadık kalır.

Köşebaşı çocuğunun grup hayatında evinini önemi çok azdır. Ancak yemek, uyu-mak için veya hastalık nedeniyle evde kalır, bunun dışında arkadaşları onu görmeye köşebaşına giderler. Köşebaşı çocuğunun ismi bile, onun çete faaliyeti içindeki yetkin önemini belirler. Bir grubun üyeleri aylarca beraber olunca, birkaçının dışında onların soyadlarının bilinmemesi mümkündür. Bir çoğu grupça verilen takma isimle anılır. Ayrıca, evli ve bekâr arasındaki farkı anlamak da kolaydır. Evli erkek, haftada bir gece karısını dışarı çıkarmak için izinli sayılır. Beraber çıkıp eğlendikleri başka geceler de yok değildir ve köşebaşı çocuklarının bazıları hanımlarına daha düşkündür ama evli veya bekâr, bir köşebaşı çocuğunun her akşam bulunduğu asıl yer köşebaşıdır.

Köşebaşından ayrı olunan zamanlardaki sosyal faaliyetler, benzer bir şekilde organize edilir. Her haftanın aynı gecesi bir çok köşebaşı çetesi aynı özel faaliyete yer verir, mesalâ bowling. Nortonlarda bu özellik öylesine belirgindi ki, asıl grup dağıdıktan çok sonra bile bazı üyeler bu alışkanlığı devam ettirmekteydi.

Bir çok grubun köşebaşından başka belirli bir buluşma yeri vardır. Hemen hemen her akşam çete, aynı vakitlerde kahve v.s. için en sevdikleri kafeteryada veya bira için köşedeki tavernada toplanır. O akşam başka bir işleri varsa, köşeye veya eve dönmeden önce, kafeterya veya tavernada buluşulur. Masadaki yerleri doğal olarak belirlenmiştir. Her gece, her grup aynı masalarda toplanır. Bu yerlerin tesbiti diğer Cornerville gruplarınca yapılmıştır. Alışılmış yerlerde yabancılar olduğu zamanlar, hele eğer masanın yakınlarında bir yer yoksa, oturacak yer bulmak oldukça sıkıcı durumlara yol açabilir. Mamafih, bir çok grup gece dokuzdan sonra toplandığı için, bu yerleşmiş düzeni bilen bir kaç belirli kişinin dışında pek kimse olmaz.

Köşebaşı çocuğunun hayatı dar bir çerçeve içinde ve belirli bir yönde ilerler. Doc'un bana dediği gibi:

"Buradaki tipler üçyüz metrenin dışına çıktımı ne yapacağını bilemez, gerçek bu Bill işten eve gelirler, köşeye takılırlar, yemeğe gidip tekrar köşeye gelirler, bir işe gider ve tekrar köşeye takılırlar. Eğere köşede değillerse, onları nerede bulacağını bilirsin. Bir çoğu bir köşeye yamanır. Birinin köşe değiştirmesine az rastlanır."

Gruptaki sabit düzen ve üyeler açısından sosyal güvenliğin yokluğu, grup içinde çok yüksek sosyal ilikinin oluşmasına yol açar. İşte grup yapısı, bu dayanışmanın ürünüdür.

Bu dayanışmadan grup birliğine temel olan karşılıklı zorunluluklar sistemi doğar. Bir birlik halinde faaliyetlerini sürdürme durumunda olan insanlar, birbirlerine yardım etmelerini gerektiren bir çok durumla karşılaşır. Köşebaşı çocuğunun kuralı elinden geliyorsa arkadaşına yardım etmek veya onu bir kötülük yapmaktan alıkoymaktır. Gruptaki hayat pürsüz devam ettiği sürece, üyeleri birbirine bağlayan zorunluluklar dışardan pek farkedilmez. Bir keresinde Doc benden bir şey istedi. Ben de onun yaptığı bunca iyiliği ödeme fırsatı verdiği için sevindiğimi söyledim. Buna itiraz etti: "Bu şekilde olursa istemem. Benim arkadaşım olduğun için istedim. O kadar"

Sadece ilişkiler koptuğu zaman gizli zorunluluklar gün ışığına çıkıyordu. Mec ile Frank arkadaş iken, onların birbiri için yaptıklarını ortaya döktüklerini hiç duymamıştım, ancak, Afrodit Klüble ilgili bir grup faaliyeti konusunda ters düşünce, her biri, diğerine yaptıklarının karşılığı olarak onun böyle davranmaması gerektiği hakkında Doc'a şikayette bulunmuş. Yani, arkadaşlık adına zahiren yapılanlar, karşılıklı zorunluluğun bir parçasıydı.

Her köşebaşı çocuğu, üzerine düşen vazifeyi aynı derecede yapmıyor ve bu da aralarındaki statüyü belirlemede büyük rol oynuyordu. Ancak alt statüdeki birinin sorumluluklarını ihlâlî halinde satatüsünde pek bir değişiklik olmuyor Arkadaşları onun geçmişte de bazı zorunluluklarını yerine getirmediğini biliyorlar ve zaten pozisyonu da bunu yansıtmakta. Diğer yandan, tüm üyeler liderin kişisel görevlerini yerine getirmesini beklerler. Liderin, bir karşılığa yol açmadan veya pozisyonunu tehlikeye atmadan görevini ihlal etmesi mümkündür.

Karşılıklı zorunluluklar sistemindeki statü ilişkileri, paranın kullanımı için içine girildiğinde daha açıkça izlenebilir. Lider, Diğerlerinin ona harcadığından daha fazlasını arkadaşları için harcar. Yapının aşağılarına doğru inildikçe, parasal açıdan liderin sorumluluğuna giren üye sayısı azalır. Bu, liderin diğerlerinden daha çok parası olduğu hatta daha fazla harcamak zorunda olduğu anlamına gelmez, yine de karşılıksız harcayan o olmalıdır. Bu, parasal ilişkilerin sosyal açıdan açıklanmasıdır. Bazen bilinçli, bazen de bilinçsizce, lider, ikişiyi grupta aşağı statüde olanlara karşı sorumluluk almaktan alıkoymaz.

Lider, grubunun odak noktasıdır. Onun yokluğunda, çetenin üyeleri küçük gruplara bölünürler. Hiç bir ortak iş veya toplu sohbet yapılmaz. Lider geldiği an, durum şaşılacak ölçüde değişir. Küçük üniteler koca bir grup şeklini alıverirler. Sohbetler yapılır ve hareketler hemen birliktelik kazanır. Konuşmanın merkezi lider olur. Bir üye liderin dinlemediğini farkedince hemen susar ve liderin ilgisini çektiğinde tekrar konuşmaya başlar. Lider ayrılır ayrılmaz, onun gelişinden önceki gruplaşmalara dönlür.

Üyeler, liderin gelmesiyle çeteninin toplandığının farkında değillerdir. Herhangi bir grup işe başlamak için onu bekleme mecburiyetini hissederler ve lider geldiğinde kararları onun vermesini beklerler. Bir gece Nortonların Bowling maçı vardı, uzun John'un oyuna katılacak parası yoktu ve Chick Morelli'nin kendi yerine oynamasını kabul etti. Maçtan sonra Danny Doc'a "Chick'i asla orada oynatmamalıydın" dedi. Doc biraz tedirgin cevap verdi. "Bak Danny, sen kendin uzun John'un yerine Chick'in oynamasını teklif ettin. "Danny ise" Biliyorum, ama buna izin vermemeliydin" dedi.

Lider, durum gerektirdiğinde işe el koyandır. Adamlarından daha beceriklidir. Geçmişteki olaylar onun fikirlerinin doğru olduğunun kanıtıdır. bu anlamda "doğru" sadece adamlarını memnun etmektir, kararlarında en bağımsız olan odur, adamları bir işi yapıp yapmamada veya yeni gelenin karakteri konusunda kararsız kalırken, lider kararını verir.

Adamlarından birine bir söz verdi mi yerine getirir. Adamları ondan nasihat ve teşvik beklerler. O da başkalarından çok daha fazla adamlarının güvenini kazanır. Sonuçta; grupta ne olup bittiğini herkesten çok daha fazla bilir. Ne zaman çocuklar aralarında ağız kavgası yapsalar, nerdeyse anında haberi olur. Kavgadaki taraflar çözüm için ona başvurabilirler. Uzlaşmaya varmak istemeseler bile, ilk fıstatta her iki taraf da olayı kendi açısından lidere anlatır. Bir üyenin durumu, kısmen, liderin onun davranışlarının doğruluğuna olan inancına bağlıdır. Lidere, adil düşünmesi ve davranmasından dolayı saygı duyulur. Bazı üyeler, çok sağlıklı düşünmeseler bile, grupta hiç kimseye antipati beslememlidir. Bazı yakın arkadaşları olabilir, bazı üyelere de kayıtsız olabilir; ama eğer tarafsızlık namını korumak istiyorsa, kararlarında kişisel eğilimine yer vermemelidir.

Lider en iyi baseball oyuncusu, bowling veya dövüşçü olmak zorunda değildir, fakat grubun ilgisini çeken faaliyetlerin takibinde yeteneği olmalıdır. Kendisinin iyi olduğu faaliyetleri teşvik etmek kadar, yetenekli olmadıklarını engellemek de onun tabii hakkıdır. Grubu etkileyebildiği oranda gruptaki pozisyonu doğal olarak onun ortaya koyduğu yeteneğine bağlı olur. Aynı zamanda performansı, onun pozisyonunu destekler.

Lider, dışarıda adamların herhangi birinden çok daha fazla tanınır ve saygı görür. Onun sosyal faaliyetleri daha fazladır. En önemli işlevlerinden biri de bölgedeki diğer gruplarla kendi grubu arasında bağlantı kurmaktır. Bu ilişki bir rekabet, çatışma veya işbirliği türünden olabilir ama adamlarının ilgisini çekmesi beklenir. Politikacılar veya yeraltı dünyasının adamları, çeteninin desteğini sağlamak için lider ile ilişki kurmak zorundadırlar. Liderin grup dışındaki şöhreti, grup içindeki yerini sağlamlaştırır. Liderle adamları arasında öyle çok büyük bir fark yoktur. Loc bunu şöyle açıkladı:

Her köşede sadece bir lider değil, bazen de yanında bir çift teğmen bulabilirsin. Bunların kendileri lider olabilir; ama liderin onları idare etmesine ses çıkartmazlar. Diyeceksin ki: "Liderin grubu idare etmesine ses çıkarmıyorlar, zira liderin işleri idare edilmiş şeklini beğeniyorlar "elbette, fakat bu durumda liderin otoritesi adamlarına bağlı oluyor. Çoğu zaman ters bir durum oluncaya kadar tipler köşede bir kenarda durur ve derken işe el koyarlar. Bu tip işler bazen çok çabuk değişir.

Tüm bu tartışmalardan, liderin bir işi teklif eden tek kişi olduğu neticesi çıkarılmamalıdır. Diğer adamlar da sık sık teklif getirirler, fakat bu teklifler gerçekleştirilecekse gereken aşamalardan geçmelidir.

Cornerville Society ve Atletizm Klubünün bir toplantısında, alt kademede olan Dodo kârın % 75'ini almak kaydıyla klüplerde bira satmak için izin istedi. Tony, Dodo'nun fikrini desteklemesine rağmen daha az kâr verilmesini teklif etti. Derken Carlo, Dodo'nun bira satış işini daha değişik bir şekilde almasını teklif etti. Tony de kabul etti. İlk girişimde bulunan Tony oldu ve ortak bir şekilde devam edildi. Tony ve Carlo'nun girişimleriyle Dodo'nun teklifi çeşitli değişikliklerle kabul edilmiş oldu.

Liderin faaliyetleri, işin ikili iş (pair event) veya kurulu iş (set event) olmasına bağlı olarak belirlenebilir. İkili iş iki kişi arasında yeralan olaydır. Kurulu iş ise bir kimşenin iki veya daha fazla insan için ayarladığı olaydır. Lider sık sık adamlarına danışmadan grup için bir iş ayarlar. Bir adam, lider için ikili bir iş ayarlayabilir, fakat bir adam aynı anda hem lider de diğer adamlar için bir iş ayarlayamaz-yani liderin de dahil olduğu kurulu bir iş ayarlayamaz. Tabii, lider olmadığı zamanlarda yapının alt kademelerinde yer alan adamların ayarladığı kurulu işe gruptan bir kısmı katılır. Yüksek kademedeki adamlardan biri olmadığı zaman kurulu iş düzeninde lider veya teğmen olmayan adamların değişken pozisyonunu tesbit etmek mümkündür.

Köşebaşı çetelerinin her üyesinin çete yapısı içinde bir yeri vardır. Bu pozisyonların süresi çok uzundur ama sabit değildir. Pozisyon, her adamın, gruptaki diğer adamlarla olan geleneksel ilişkisini ifade eder. Bu ilişkiler düzeni değiştiği zaman, pozisyonlarda değişir. Üyelerin pozisyonunun bir iç bağımlılığı vardır; bir pozisyon diğerlerini de değiştirmeye uğratmadan değişmez. Grup, üst kademedekilerin durumuna göre düzenlendiğinden, aşağı kademedeki adamların bazılarının pozisyonu, grubu etkilemeden değişebilir veya grubun dengesi bozulmadan gruptan çıkabilirler. Meselâ Lou Danara ve Fred Mackey Nortonların işlerinden ayrılınca, bu işler daha önce olduğu gibi düzenlenmeye devam etti; ama Doc ve Danny çıkınca, Abitonlar dağıldı ve ilişkiler ağı değişik şekilde yeniden düzenlendi.

Bu süreçler için grup dengesi açısından genellemeye gidilebilir. Grup işlerinin olduğu ve düzenlendiği geleneksel şekil açısından üyelerin ilişkileri ele alındığında, grubun bir dengesi olduğu görülmektedir. İlişkiler düzeni, grubun dengesi değişmeden belirli değişikliklere uğrayabilir, fakat ani ve ölümcül değişiklikler dengeyi yok eder.

Her bir üyenin işleri denge açısından da ele alınabilir. Her bireyin, diğer bireylerle kendine özgü bir ilişkisi vardır. Bu ilişkinin şekli, geniş ölçüde bireyin Allah vergisi mizacıyla ilgilidir, fakat hayatı boyunca diğerleri ile olan ilişkisinin tecrübesiyle bu gelişir ve bireysel şeklini alır. Yirminci yüzyıl Amerikan hayatı bireyden, yüksek oranda esnek hareket kabiliyeti talep etmektedir. Ve genellikle bir insan diğerleriyle ilişkilerinin tipi ve sıklığı konusundaki değişikliklere uyum sağlamayı öğrenmektedir. Bu esneklik, değişik tipte ilişki şekillerine uymayı gerektiren çok çeşitli durumları yaşayarak kazanılabilir. Bireyin tecrübesi kısıtlı oldukça, ilişki şekli daha katı, mecbur kaldığı durumlarda uyum sağlaması daha güç olur.

Köşebaşı çocuğunun problemini anlamada bu sonuçların çok önemli yeri vardır. Daha önce gördüğümüz gibi, çetenin işleri giderek daha dikkate değer bir düzenle yürümektedir. Üyeler her gün bir araya geldiği için ilişkileri sıklıdır. En üst kademede olup,

gruba kurulu iş ayarlasa da, ortada olup lideri izlese veya alt kademeye iş bulsa da, en alt kademede olup kurulu işe ayak uydursa da, her üyenin çok uzun süreli grup işlerinde sabit ve düzenli bir ilişki şekli vardır. Aklı ona bu şekilde ilişkisinin devamının gerekli olduğunu söyler. Bu geleneksel ilişkiler, hayatı için gereklidir ve bunlar olmadığı zaman rahatsız olur...

Grupta aşağı kademede biri, grupla hep ilgilenmek durumunda olan liderden daha esnekler. Mamafih, köşebaşı çocuğunun pozisyonu ne olursa olsun, ilişki şekli büyük ölçüde değişikliklere uğradığı zaman çok sıkıntı çeker. Doc'un bunalımları sırasında bu durum, açıkça belli olmuştu...

Doc'un bunalımı işsizken ve parası yokken ortaya çıktı. İşsizliğini tüm sıkıntılarının sebebi olarak kabul etti, bir yerde haklıydı. Ama durumu değerlendirebilmek için, işsizliğin bireyin hayatındaki yerini belirten değişiklikleri incelemek gerekir. Her ne kadar kimse, işsiz ve parasız olmaktan hoşlanmasa da, bu duruma fazla zorlanmadan alışan bir çok Cornerville'li var. Doc'un durumu neden farklıydı? Onun hassas biri olduğunu söylemek olayı adlandırmaktan öteye gitmez ve bu bir cevap olamaz. Cevap, ilişkilerin incelenmesiyle bulunabilir. Doc'un kendi grubunun elemanları ve diğer grupların üyeleri ile çok sıkı bir ilişkisi vardı. Bazan grup için kurulu işi doğrudan kendisi ayarlarken, diğer üyeler de onun için ikili iş ayarlıyorlar, sonra yine o bir kurula iş buluyordu. Yani, birisi bir iş teklif ettiğinde Doc çocukları topluyor ve grup işi organize ediyordu. Siyasi kampanya Doc'un bu düzeni bağladığını ortaya çıkardı. Mike sürekli olarak Doc'a kampanya sırasında ne yapması gerektiğini söylüyordu. Bense bir iş bulması amacıyla Mr. Smith ve diğerlerini görmek için ne yapması gerektiğini söylüyordum. Biz ona devamlı iş bulmasını teklif ederken, o hiç bir iş bulamıyordu. Parası olmadığı için de, diğerlerinin desteği olamadan işlere katılmıyordu. Bu yüzden, arkadaşlarıyla görüşmekten kaçınıyor, yani ilişkileri hızla azalıyor veya onun kararlarına karşıçıklarına ses çıkarmıyordu. Diğer gruplarla ilişki kurması gerektiği zamanlarda, tanıdığı gruplarla bile politik düzene göre davranması mümkün olmuyordu. En yakın arkadaşları dışında giderek daha az insan görmeye başladı. Yalnız olduğu zamanlar canı sıkılmıyordu ama kendi arkadaşlarıyla olunca alışmış olduğu şekilde hareket edmiyor, yani kendi sıkıntılarına yenik düşüyordu.

Doc. yeniden yapılan rekreasyon merkezinde (recreation center) işe başladığında bunalımdan kurtuldu. İlk önce merkezdeki çocuklar için bir iş düzenledi, derken kendi köşebaşı arkadaşları için, artık parası olduğuna göre arkadaşlarıyla beraber olabilir ve ilişkilerini genişletebilirdi. İş ve para birliğinde Doc'un alışkan olduğu ilişkiler düzeni bir kez daha bozuldu. 1939-40 kışında merkez kapandığından 1941 baharında N.P.A'da iş buluncaya kadar işsiz kaldı. Sinirleri yine tepesine çıktı ve işe girmeden bir süre önce arkadaşlarının deyimiyle tam bir sinir krizi geçirdi. Doğu yakasında çok ünlü bir doktor onu muayene ettiğinde durumunu açıklayacak hiçbir bedeni rahatsızlık bulamadı. 1961 Mayısında Corneville'i ziyaret ettiğimde, birkez daha sinirlerini yenmeye çalışıyordu. Sıkıntılarını benimle tartıştı:

"Bunu enine boyuna düşündüm. Ne zaman işim olmasa bunalıma giriyorum. Gerçekten, hayat dolu olduğum zamanlarıma rastlamadığına üzülüyorum. O zamanlar çok farklı bir insandım. hep kızlarla gezerdim. Bir yığın borç para verirdim. kendi paramı harcar, hep yapacağım işleri ve gideceğim yerleri düşünürdüm." Doç, karşılaştığı güçlüklerin çok iyi farkındaydı. Fakat bu, iyileşmesine kâfi gelmiyordu. Ona, her zaman alıştığı şekilde davranması için fırsat verilmeliydi. Bu fırsat olmadığı zamanlar, sosyal açıdan hastaydı. Grup içinde alt kadamedekilerden herhangi biri olsaydı, parasız olmasından kaynaklanan bağımlılığı, gruptaki her zamanki davranış biçimine uygun düşecekti. Köşebaşı çocukları arasında lider pozisyonunda olmasının gerektirdiği davranış biçimiyle bu beş parasız durumdan kaynaklanan davranış arasında dayanılmaz bir çelişki vardı.

Doc'un geçirdiği zorlukların incelenmesinin avantajlarından biri de, bu davranışların objektif bir gözleme dayanmasıdır. Bir kişinin tutumu incelenemez, fakat davranışlarından bir sonuca varılabilir. Davranışlar doğrudan gözlenebildiğinden ve bilimsel veri gibi teybe kaydedildiğinden, bir insanı, onun davranışlarını inceleyerek anlamaya çalışmak akıllıca olsa gerek. Sadece gayri resmî grup ilişkilerinin yapısı hakkında bilgi sağladığı için değil, bireyin toplumuna uyumunu anlamaya yönelik bir çerçeve sunduğu içinde bu yaklaşım tercih edilmelidir.

SOSYAL YAPI

Cornerville'in hikayesi, onun yapısı açısından anlatıldı, çünkü orada yaşayan insanlara göre Cornerville böyleydi. Toplumu, insanların pozisyonlarının ve birbirine karşı zorunluluklarının, tanımladığı ve bilindiği, çok sıkı hiyerarşik bir düzene sahip bir yapı olarak değil, doğaüstü hayatı da kapsamaktaydı. Bu kavram, insanların sembolik dünyaları incelendiğinde daha açık ortaya çıkıyordu.

Azizlerin yıllık festivali olan "festa" dini ve sosyal bir ayin, aynı zamanda bir çeşit karnavaldır. 2500 dolar kadar masrafı olan, çok sayıda kabul merasimlerinin yapıldığı muhteşem bir davettir. Çeşitli Festa'ların komitesindeki adamlarla, bunun onlar için taşıdığı anlam üzerinde konuştum bunlardan biri şöyle açıkladı:

Bazı cahiller Azizlerin mucizeler yaratacağını düşünürler. Bu elbette doğru değil, Aziz sadece tanrıya mucize için dua eder. Tanrı merhametlidir Eğer günahkâr azize dua ederse, o da tanrı ile onun arasında aracılık yapar ve tanrı günahkâra acıyarak onu affeder. İşte manevî dünya budur. Maddî dünyada da bu böyledir, yalnız biz burada maddî şeylerle uğraşırız. Eğer araba kullanırken aşırı hızdan dolayı polis seni durdurup ceza yazarsa, hakim karşısına çıkıncaya kadar boş durmazsın, Çavuşa, teğmene veya daha etkili bir kişiye gidersin, belki de yüzbaşı senin kardeşini veya arkadaşını tanıyordur. bu kanaldan seni affeder ve serbest bırakır. Eğer yüzbaşı seni dinlemezse, çavuşla veya teğemenle konuşursun, o da senin için yüzbaşıyla konuşur.

Festa'ların daha yaşlı nesle yönelik bir faaliyet olduğu kesin, fakat onların temsil ettiği toplum biçimiyle, genç neslinki temelde aynı. Cornerville mensuplarına göre toplum büyük ve küçük insanlardan oluşur. Ortadakiler, ikisi arasındaki köprüyü teşkil

eder. Cornerville insanların çoğu küçük insanlardır. onlar doğrudan, büyük insanlarla temas kuramazlar. Onlara uluşmak için ortadakilerin aracılığına ihtiyaçları vardır. bu aracılığı ortadakilerle ilişki kurarak, onun bazı işlerini yaparak kazanırlar, böylece kendilerini, onun için vazgeçilmez hale getirirler, ortadaki adam da büyük için aynı işleri görür. Büyükler, ortadakiler ve küçükler arasındaki ilişki, iki taraflı zorunluluklar sistemine dayalı şahsî ilişkiler hiyerarşisini oluşturmaktadır.

Her ne kadar aralarında belirli bir sosyal farklılık varsa da, Nortonlar ve Cornerville sosyal ve Atletizm klübü gibi köşebaşı çeteleri hiyerarşinin en altında yer alırlar. Doc, dom, Romeno ve Arlo Tedesco gibi köşebaşı çocuklarının liderleri, adamlarının üsttekilerle ilişkisini yürüten ortadakilerdir. Chich ve onun kolejli arkadaşları köşebaşı çocuklarının daha üstünde yer alırlar, fakat dışardan idare edilen başka bir hiyerarşinin alt kademesinde yer alırlar. Büyükler arasında da kademe farklılıkları vardır. Shilby caddesinin köşebaşısı açısından bakıldığında, Tony Catoldo çok büyüktür ve köşebaşı çocuklarının onunla ilişkisi liderleri yoluyla sağlanır. Diğer yandan, köşebaşı çocuklarını büyükler adına kontrol eden ve onlarla ilgilenen ortadakidir. bir 'baba' olan T.S.ve eyalet senetörü George Ravello. Cornerville'deki en büyüklerdir. T.S. alttakileri, doğrudan ona bağlı olan adamları aracılığıyla idare eder. Her ne kadar Ravelo köşebaşı çocukları ile arasında bir resmiyet istemese de; en alttaki, politikacı ile tek başına ilişki kurmaya çalıştığı duruma nazaran, ortadaki biri vasıtasıyla politikacıya ulaştığında daha iyi sonuç almaktadır.

Köşebaşı çeteleri, yeraltı ve polis teşkilatı, politik organizasyon ve sosyal yapı, karşılıklı zorunluluklar sistemine dayalı kişisel ilişkiler hiyerarşisi açısından incelendi ve analiz edildi. Bunlar, Cornerville kanunlarının yapılandığı temel elemanlardır.

CORNERVILLE SORUNU

Bazılarına göre kenar mahalle bölgesinin sorunu, organize olmamış bir topluluk olmasından gelmektedir. Cornerville için bu teahşis, tamamen yanıltıcıdır. Cornerville'de bazı çelişkiler vardır elbette. Köşebaşı çocukları ve kolejli çocuklar değişik davranış şekillerine sahiptirler ve birbirlerini anlamazlar. Nesiller arası çatışma vardır ve sürer gider. Böylece toplum sürekli olarak bir çalkalanma halindedir. Ama bu çalkalanma bile düzenlidir.

Cornerville'in sorunu düzen yokluğu değil, çevresindeki toplumun yapısı ile kendi sosyal yapısını kaynaştıramamaktadır. Yerel politik örgütlerin ve yeraltı örgütlerinin gelişimi; aynı zamanda insanların ırklarına ve İtalya'ya duydukları sadakat için de geçerlidir. Bu durum Cornerville'li birinin ilerlemesi kendi bölgesi ve genel olarak toplumda tanınması için gerekli yolların incelenmesiyle belirginleşiyor.

Bizim toplumumuzda sosyal geçirgenlik çok değerlidir. Geleneksel olarak, bir işçi en alttan başlar, zekâ ve çalışkanlığı sayesinde başarı merdivenini tırmanır. Cornerville insanı için, en alttaki için bile, merdivene çıkmak çok zordur. Onun yaşadığı bölge kainsuzluğu ve düzensizliği ile meşhurdur. O bir İtalyandır ve üst sınıf tarafından, İtalyanlar göçmenler arasında en istenmeyen insanlardır. Bu tutum savaş sırasında açıkça

belirtilmiştir. Adam en alt basamağa tutunmuş olsa bile, aynı önyargularla karşılaşır. Sonuç olarak, Doğu yakasının köklü iş adamları arasında İtalyan isimlerine rasatlanmaz. İtalyanlar kendi iş hiyerarşilerini kurmak zorunda kalmışlardır.

İlerlemek için bir Cornerville'li ya iş dünyası ile Cumhuriyetçi ya da Demokrat ile yeraltı dünyası arasında seçim yapmak zorundadır. Aynı anda her iki tarafa da yönelemez. Bu iki dünya birbirlerinden çok farklıdır. Eğer ilk dünyada ilerlerse, toplumun çoğunluğunca başarılı bir insan olarak tanınır, ama Cornerville'de sadece bölgeye yabancı biri olarak bilinir. Eğer ikinci dünyada yükselirse, cornerville'de tanınmış bir kişi olur ama saygıdeğer insanların dünyasında toplumdan dışlanmış bir kimsedir. Köşebaşı çocuğunun, bölgedeki sosyal hayatı öğrenmesi, yeraltı dünyasında veya demokratlar arasında bir kariyer edinmesi demektir. Eğer diğer dünyaya yönelirse, onu Cornerville'e bağlayan birçok bağdan kopmanın getireceği sıkıntılara katlanması gerekir. Bir yandan Cornerville'e olan sadakatsizliğin bedelini toplum ödetmekte ve bölgeye çok iyi uyum sağlayanları cezalandırmaktadır. Diğer taraftan toplum, para ve maddi kazanç açısından "başarılı" adımı ödüllendirmektedir. Birçok Cornerville'li için bu ödüller, yearltı dünyasında ve politikada yükselmekle elde edilebilir.

Benzer bir şekilde, toplum İtalyan özellikleri diye bilenen yönlerini söküp atamı ödüllendirmekte, tümüyle Amerikanlaşmamış olanları cezalandırmaktadır. Bazıları "Niye bu adamlar İtalyanlıktan vazgeçip bizler gibi Amerikalı olmuyorlar?" demektedirler. Bir kendi toplum düzenleri ve bir de dış dünya tarafından iki şekilde bloke edilmiş olmaları bu sorunun cevabıdır. Cornerville'dekiler iyi bir Amerikan vatandaşı olmayı arzulamaktadırlar. Cornerville'deki kadar bu ülke için uygulandırıcı sevgi ifadelerini hiç bir yerde duymadım. Ama, böylesine düzenlenmiş bir yaşam bir gecede değiştirilemez. Köşebaşı çeteleriyle ilgili çalışmanın gösterdiği gibi insanlar, belirli bir iş akışına bağlılar. Bu biteviye akıştan aniden koparlarsa, kendilerini sadakatsiz hissedip desteksiz ve çaresiz kalırlar. Ve eğer bir adam kalkıp İtalyan olduğunu unutmak isterse, çevresi müsaade etmez. Buradaki tüm diğer İtalyanlar gibi "aşağılık insan" damgasını taşımaktadır. Kendine saygısını desteklemek için, kendine ve diğerlerine İtalyanların büyük adamlar olduklarını, kültürlerinin benzersiz olduğunu ve büyük adamları fevkalâde olduğunu söylemek zorundadır. İşte bu noktada, Mussolini, Cornerville insanı için önemlidir. Chick Morelli İtalyan topluluğu klubünde, bir konuşmasında bu ortak duyguyu şöyle ifade etti:

Sizler Mussolini için ne düşünürseniz düşünün gerçeği kabul etmek zorundasınız. O herkesten daha çok İtalyanlara saygı gösterilmesini sağlamıştır. İtalyanlar şimdi ben okula başladığım zamandan daha çok saygı görmektedirler. Bunun için Mussoliniye teşekkür borçluyum.

Mussolini'nin, Amerikalıların İtalyanlar'a saygısını artırıp arttırmadığı konusu tartışılabilir. Mamafih, Cornerville'lilere bakılırsa Mussolini onlara daha çok saygı kazandırmış ve özgüvenlerini arttırmıştır. Buradaki insanlar için bu, çok önemli bir moral kaynağıdır.

Yeraltı dünyası, politik yapı ve İtalya'ya olan sembolik bağlılık Cornerville ile Amerikan toplumu arasındaki uyumsuzluğun temelini oluşturuyorsa, bunların vaaz ver-

mekle değiştirilmeyeceği açıktır. Uyum, hayat açısından yapılmalıdır. Cornerville'lilere bu topluma katılmaları için daha çok fırsat verilirse topluma daha iyi uyum sağırlar. Daha çok ekonomik fırsat sağlamak ve kendi kaderlerini tayinde daha çok sorumluluk vermek gerekir. Cornerville nüfusunun genel ekonomik durumu hakkında kısaca bilgi vermek, faydasız olmaktan öte çok kötü bir konudur.

Bir örnek-Cornerville Evi yeniden yapma-merkez projesi, yerel sorumlulukları teşvik imkânlarını teklif edecekti. Bu merkezî proje, sosyal çalışmacıların kendi açılarından Cornerville toplumu ile ilgilenmeleri için yaptıkları nadir atılımlardan biriydi. Köşebaşı çetelerine ulaşmayı amaçlıyordu. Bu projenin amacı, köşebaşı çetelerinin liderlerini tanıyarak onlara sorumluluk vermek ve böylece köşebaşı çocuklarıyla ilgilenme fırsatı yaratmaktı.

Sosyal çalışmacılar sık sık liderlerden ve liderlikten dem vururlar ama onlar için bu kelimelerin bir anlamı vardır. Grup işçisinin belli başlı amaçlarından biri, ilgilendiği insanlar arasında bir liderlik pozisyonu oluşturmaktadır. Aslında, meşru olsun, gayri meşru olsun belirli bir süre için bir araya gelen her grup kendi liderini kendi oluşturur, ama bu gerçeği sosyal çalışmacı nadiren görmektedir. Çünkü, aradıkları bu değildir. Liderlik nedir diye düşünmezler, aksine ne olmalıdır diye kafa yorurlar. Dışardakiler için, topluluğun lideri olan kişi saygı değer bir işadamdır ve o artık orta sınıftan bir kişidir. Cornerville'de, yükselen ve oradan çıkan bu adamların, aslında çok az yerel etkisi vardır. Topluluk bu gibi "liderlik ile harekete geçirilemez. Dışardakilerin, Cornerville insanların tanıdığı liderleri tanımaya hazır olmalarına kadar, gerçek sosyal yapıya inmelerine ve Cornerville yaşamında değişiklikler yapmalarına imkân yoktur...

